

Itinerarius mentis in deum

rum. ubi vnusq; tm diligit proximū suū
quantū seipm. z tantū de suo gaudio gau/
det quātū diligit. Ita etiā quisq; plus abs/
q; estimatiōe de dei q; de sua z oim electoz
gaudet felicitate. qz sicut deū toto corde to/
ta ania tota mente diligit. ita ad plenitudi/
nē gaudiū illi⁹ totū cor. tota ania. tota mēs
nō sufficit. Quia tantū gaudebūt quantūz
amabūt. tantū amabūt quantū videbunt.
Certe nec oculus vidit. nec auris audiuit.
nec in cor homis ascēdit quantum te ama/
bunt z cognoscēt scri dei. **Oro** deus meus.
cognoscā te. amem te. vt eternalitē gaudeaz
de te. **Et** si nō possum ad plenū in hac vita
crescat saltē hic noticia tui z amor. vt ibi sit
plenum gaudiū. hic sit in spe. z ibi sit in re.
Dñe pater p filiū tuū hic iubes imo consu/
lis petere. z pmittis accipe. vt gaudiuz no/
strū plenū sit. **Peto** dñe quod p admirabi/
lem consiliariū tuū psumis petere z pmittis
accipe. vt gaudiū nostrū sit plenū. meditet
de hoc mens mea. sermocinet os meū. lo/
quat inde lingua mea. esuriant ania mea. si/
riat caro mea. donec intret in gaudiuz dei
mei. qui est trinus z vnus benedictus in se/
cula. Amen.

Finit soliloquiū sancti Bonauēture de
quattuor mentalib; exercitijs.

Prologus Bonauēture in itinerariū
mentis in deum.

In principio pri/
mum principiū (a quo cūctē il/
luminatiōes descendūt tanq; a
patre luminū. a q; est oīe datū optimuz. et
oīe donū pfectū) patrē sez eternū inuoco
p filiū eius dñm nostrū iesum christū. vt in
tercessione scīssime vginis marie genitri/
cis eiusdez dei z dñi nr̄i iesu christi. et beati
francisci dūcis z p̄is nr̄i det illuminatos o/
culos mentis nr̄e. ad dirigēdos pedes no/
stros in viā pacis illi⁹. que exuperat omnē
sensum. quā pacē euāgelizauit z dedit dñs
noster iesus christ⁹. cui⁹ p̄dicatiōis reperi/
tor fuit pater nr̄ sanct⁹ Francisc⁹. in omni
sua p̄dicatiōe pacē in p̄ncipio z fine annun/
cians. in oīi salutatiōe pacē optans. in om/
ni p̄templatiōe ad extaticā pacē suspirans.
tanq; ciuis illi⁹ hierusalem. de qua dicit ille
vir pacis. q; cū his qui oderūt pacē erat pa/
-

cficus. **Rogate** q; ad pacē sunt hierusalem.
Sciebat em̄ q; thron⁹ salomonis nō erāt
nisi in pace. cū scriptuz sit. **In** pace fact⁹ est
locus ei⁹. z habitatio ei⁹ in syon. **Cū** igit⁹ ex/
emplo beatissimi p̄is nr̄i francisci hāc pa/
cem anhelō spū querere ego pctō. q; loco il/
lius p̄is beatissimi post ei⁹ transituz septi/
mus in generali fratrū misterio. p oia indi/
gnus succedo. p̄tigit vt nuru diuino anno
post ipi⁹ beati p̄is trāsitiū. xxxiij. ad montē
aluerne tanq; ad locū quietū. amore q̄ren/
di pacē spūs declinat. ibiq; existens dum
mente tractarez aliq; mētales ascēsiōes i/
deū. inter alia occurrit illud miraculū. qd
i p̄dicto p̄tigit loco ipi⁹ brō frācisco. de visio/
ne videlic; seraph alati instar crucifixi. **In**
cui⁹ p̄sideratiōe statim visum est tibi q; vi/
sio illa p̄tenderet ipi⁹ p̄is nr̄i suspēsiōes
in cōtemplādo. z viā p quā puenit ad cam.
Nā p senas alas illas recte intelligi possūt
sex illuminatiōnū suspēsiōes. quib; ania q;
quib; usq; gradib; z itinerib; disponitur vt
trāseat ad pacē. p extaticos excessus sapien/
tiē christiane. **Via** autē nō est nisi p ardentū
simū amorem crucifixi. qui adeo paulum ad
terciū celum raptuz transformauit in chri/
stum. vt diceret. **Christo** cōfixus sum cruci/
vivo ego iā non ego. viuit autē in me chri/
stus. **Qui** etiā adeo mentem francisci ab/
sorbuīt. quod mens in carne patuit. dū sa/
cratissima passiōis stigmata i corpore suo
ante mortē per bienniū deportauit. **Effigi**
es igit⁹ sex alarū seraphicarū. insinuat se il/
luminatiōes scalares. que a creaturis in/
cipiunt. z perducūt vsq; ad deum. ad quem
nemo intrat recte nisi p crucifixū. **Nā** qui
non intrat per ostium in ouile. sed ascendit
aliunde. ille fur est z latro. **Si** quis vero p
hoc ostium introierit. ingrediet z egrediet
tur z pasqua inueniet. **Propter** quod dicit
Johes in Apocalypsi. **Beati** qui lauāt ve/
stimēta sua in sanguie agni. vt sit potestas
eorū in ligno vite. et per portas ingredian/
tur ciuitatē. **Quasi** diceret. **Q**uasi per contem/
platiōē ingredi nō potest hierusalem lug/
nam nisi p sanguinez agni intret tanq; per
portam. **Non** em̄ dispositus est aliquo mo/
do ad cōtrēplatiōes diuinas. que ad men/
tales ducunt excessus. nisi cū daniēle fuerit
desiderioz. **Desideria** autē in nobis inflā/
mantur dupliciter. scilicet p clamorē orā/
tionis. que rugire facit a gemitu cordis et

per fulgorē speculatiōis. qua mens ad ra-
dios lucis directissime et intentissime se cō-
uertit. Igitur ad gemitū orōnis per xpm cruci-
fixū (per cuius sanguinem purgamur a sordibus
vicioꝝ) prinū quidē lectorē inuio. ne for-
te credat quod sibi sufficiat lectio sine vnctiōe.
speculatio sine deuotiōe. inuestigatio sine
ammiratiōe. circūspectio sine exultatione.
industria sine pietate. scientia sine caritate.
intelligētia sine humilitate. studiū absq; di-
uina grā. speculū absq; sapia diuinitus in spi-
rata. Preuentis igitur diuina grā humilibus et
p̄is. cōpunctis et deuotis. vnctis oleo diuine
leticie et amatoribus diuine sapie. et ei⁹ deside-
rio inflāmati. vacare volentibus ad deū ma-
gnificandū. amandū et etiā degustandum.
speculatiōes subiectas ppono. insinuans quod
parū aut nihil est speculū exterius ppositū.
nisi speculū mentis nre tersum fuerit et po-
litū. Exerce igitur te homo dei p̄us ad stimu-
lū sciētie remordentē. anteq; oculos ele-
ues ad radios sapiētie in ei⁹ speculo reluce-
tes. ne forte ex ipa speculatiōe radioꝝ. in
grauiores incidas foueā tenebrarū. Pla-
cuit autē distinguere tractatū in septē capi-
tula. premittēdo titulos ad faciliōrē intel-
ligētiā dicendorū. Rogo igitur quod magis penset
intentio scribens q̄ op⁹. magis dicorū sen-
sus q̄ sermo inculc⁹. magis veritas q̄ sermo
nū venustas. magis exercitatio affect⁹ q̄ eru-
ditio intellect⁹. Quod ut fiat. nō est hanc specu-
latiōnū pgressus pfunctorie trāscurrēdus
sed morosissime ruminādus.

Finit prologus.

Incipiūt capitula.

Primū capitulū de gradibus ascēsiō-
nis in deū. et de speculatiōe ipsius per
vestigia eius in vniuerso. **S**ecūm
de speculatiōe dei in vestigijs suis in hō-
sibili mūdo. **T**erciū de speculatiōe dei per
suā imaginē. naturalibus potētibus insignitā.
Quartū de speculatiōe dei in sua imagi-
ne donis gratuitis reformata. **Q**uintum
de speculatiōe diuine vnitate per ei⁹ nomen
primariū. quod est esse. **S**extū de speculati-
ōe beatissime trinitatis in ei⁹ nomie. quod est
bonū. **S**eptimū de excessu mētali et my-
stico. in quo requies dat intellectui. affectu to-
taliter in deū per excessum trāseunte.

Incipit speculatio pauperis in deserto.
Primū capitulū de gradibus ascēsiō-

nis in deū. et de speculatiōe ipsius per vestigia
eius in vniuerso.

Beatus uir cu-
ius est auxiliū abs te. ascē-
siones in corde suo dispo-
suit in valle lachrymarū in
loco quē posuit. **C**ū beati-
tudo nihil aliud sit q̄ sum-
mi boni fructio. et summū bonū sit sup̄ nos
nullus potest effici beatus. nisi sup̄ seipm ascen-
dat. nō ascensu corpali sed ascensu cordiali.
Sed supra nos leuari nō possum⁹ nisi per
gratū superiorē nos eleuātē. Quātūcūq; est
gradus interiores disponant. nihil sit nisi
diuinū auxiliū comitec. Diuinū autē auxili-
um comitat eos. qui petūt ex corde humiliter
et deuote. et hoc est ad ipm suspirare in hac la-
chrymarū valle. quod sit per feruentem ora-
tionē. **O**ratio igitur mater et origo est sursum-
actionis in deū. **I**deo Dionysius in libro
de mystica theologia. volens nos instrue-
re ad excessus mentales p̄mo p̄mittit ora-
tionē. **O**remus igitur et dicamus ad dominū
deum nostrū. **D**educ me dñe in via tua. et
ingrediar in veritate tua. **L**etetur cor meum
ut timeat nomē tuū. **I**n hac oratiōe oran-
do illuminamur ad cognoscēdū diuine ascē-
sionis gradus. **C**ū em̄ fm̄ statū pditionis
nostre ipsa rerū vniuersitas sit scala ad ascē-
dendū in deum. et in rebus quedā sint vestigi-
um. quedā imago. quedā corpalia. quedā
spūalia. quedā temporalia. quedā eueterna.
ac per hoc quedā extra nos. quedā intra nos
ad hoc quod pueniamus ad primū principium
considerandū. quod est spiritualissimū et eter-
num. et supra nos. oportet nos transire per
vestigium quod est corpale et temporale et ex-
tra nos. et hoc est deduci in via dei. **O**por-
tet etiā nos intrare ad mentes nostrā que ē
imago dei eueterna et spiritualis et intra nos.
et hoc est ingredi in veritatē dei. **O**portet
etiā nos trāscendere ad eternū spiritualis-
simū et supra nos. aspiciēdo ad p̄mum p̄n-
cipium. et hoc est letari in dei noticia et re-
uerentia maiestatis. **H**ec est igitur via trium-
dierū in solitudine. **H**ec est triplex illumi-
natio vnius diei. et prima est sicut vespera.
secunda sicut mane. tertia sicut meridies.
Hec respicit triplicē rerum existentiā. scilicet
in materia. in intelligētia. et in arte diuini-
na. fm̄ quaz dictum est. fiat. fecit. et factum

Itinerarius mentis in deum

est. Hec etiā respicit triplicē substantiaz in christo. q̄ est scala n̄ra. scz corpale. spūale z diuinā. Scdm̄ hūc triplicē p̄gressum. mēs n̄ra tres habz aspect̄ p̄ncipales. Unus est ad corpalia exteriora. fm̄ quē vocat̄ animalitas seu sensualitas. Alius intra se z i se. fm̄ quē d̄r spūs. Terc̄ est sup̄ se. fm̄ quē dicit̄ mens. Et q̄b̄ om̄ibz disponere se debz ad p̄scendendū in deuz. vt ip̄m diligit ex tota mente. ex toto corde. z ex tota ania. in q̄ consistit p̄fecta legis obſuatio. z simul cū h̄ sapientia christiana. Quonia aut̄ qlibet p̄dicorū modorū geminat̄. fm̄ q̄ p̄tingit cōsiderare deū vt alpha z o. seu in q̄ntū contingit videre deū in vnoquoqz p̄dicorū modorū. vt p̄ speculuz. z vt in speculo. seu qz vna queqz istaz p̄siderationū habet cōmisceri alteri sibi diuncte. z h̄z p̄siderari in sua puritate. Hinc est q̄ necesse est hos tres ḡdus p̄ncipales ascēdere ad senariū. vt sic de sex diebz p̄fecit vnūuersum mūdū. z in septio requieuit. sic minor mūdus sex ḡdibz illuminationū sibi succedentiū. ad quietē p̄tēplationis ordinatissime p̄ducit̄. In cui⁹ rei figura sex gradibz ascēdebat̄ ad thronū salomonis. Seraphin (que vidit Isaias) senas alas habebant. Post sex dies vocauit de⁹ moysen d̄ medio caliginis. Et christus post sex dies. vt d̄r in Bartheo duxit discipulos in montē. z trāfigurat⁹ est ante eos. **Iuxta** igit̄ sex grad⁹ ascēſionis in deum. sex sunt grad⁹ potētiaz anie. p̄ q̄s ascendimus ab imis ad summa. ab exterioribz ad intima. a tpalibz ad eterna. scz. sensus. imaginatio. rō. intellect⁹. intelligētia. z apex mētis seu synderesis scintilla. **Hos** grad⁹ habem⁹ in nobis plātatos p̄ naturā. deformatos p̄ culpā. reformatos p̄ grāz. purgādos p̄ iusticiā. exercēdos p̄ scientiaz. p̄ficiendos p̄ sapientiā. Scdm̄ em̄ p̄mā nature institutionē creat⁹ fuit hō habilis ad p̄tēplationis quietē. z iō posuit eū de⁹ in paradiso deliciarū. Sed auertēs se a d̄o lumie ad cōmutabile bonū. incuruat⁹ est ip̄e p̄ culpā p̄p̄riā z totū gen⁹ suū p̄ originale p̄ctm̄. qd̄ dupliciter infecit hūanā naturā. s̄ ignorātia mentē. z p̄cupiscētia carnē. ita q̄ peccat⁹ homo z incuruat⁹ in tenebris sedet. z celi lumē nō videt nisi sibi succurrat grā cū iusticia p̄tra p̄cupiscētia. z scia cū sapientiā p̄tra ignorātia. qd̄ totū fit p̄ iesum xp̄m. q̄ fact⁹ est nob̄ a deo sapia z iusticia. z sanctificatio z redē-

p̄tio. Qui cū sit dei d̄tus z sapia. sit verbum incarnatū plenū grē z veritatē. grām z veritatē fecit. grām scz charitatē. infudit. que cū sit de corde puro z scia bona. z fide non ficta. totā aiaz rectificat. fm̄ triplicē ip̄ aspectū supra dictū. **Scientiā** veritatē edocuit fm̄ triplicē modū theologie. scz symbolice p̄p̄rie z mystice. vt p̄ symbolice rectertamar sensibilibz. p̄ p̄p̄riā recte intelligibilibz. p̄ mysticam rapiamur ad sup̄mētales excessus. **Quicūqz** ḡ vult in deū ascēdere. necesse est vt vitata culpa deformatē naturā. naturales potētias sup̄ dictas exerceat. ad gratiā reformantē. z h̄ p̄ orōnē. ad iusticiā purificantē. z h̄ in p̄uersatiōe. ad sciam illuminatē. z h̄ in meditatiōe. ad sapiētiā p̄ficiētē z h̄ in p̄tēplatiōe. **Sicut** igit̄ ad sapiāz nemo venit nisi p̄ grām. iusticiā z sciam. sic ad p̄tēplationē nemo venit nisi p̄ meditatiōē p̄spiciuā. p̄uersationē sciam z orōnē deuotā. **Sicut** igit̄ grā fūdamētū ē rectitudinis voluntatis. z illustratiōis p̄spiciuē rōnis. sic p̄mo orandū est nob̄. deinde scitē viuendū. terciō spectacul⁹ vitatē itēdēdū. z intēdendo gradatim ascēdenduz. q̄s ḡ veniat ad montē excelsum. vbi videat̄ de⁹ deoz i se. **Om̄** igit̄ p̄p̄ri⁹ ē ascēdere q̄s descēdere i scala iacob. p̄mū graduz ascēſionis collocem⁹ in imo. ponendo totū istū mūdū sensibilem nobis tanq̄ speculū. vt sim⁹ veri hebrei trāseuntes de egypto ad terrā p̄tibz repromissam. simus z christiani cū xp̄o trāseuntes ex hoc mūdo ad p̄zem. sim⁹ z sapie amatores que vocat̄ z dicit̄. **Trāsite** ad me oēs q̄ cupiscit̄ me. z a generatiōibz meis adimplemini. **Z** magnitudine em̄ speciei z creature cognoscibiliter poterit hoz creator videri. **Relinquet** aut̄ creatoris summa potētia. sapientia z beniuolētia in rebz creatis. fm̄ q̄ h̄ tripliciter nūciat sensus carnis sensui interiori. **Sensus** em̄ carnis aut defuit intellectui rōnabiliter inuestigati. aut fidelitē credenti aut intellectuallitē p̄tēplati. **Contēplans** p̄siderat rez existentiā actualē. credēs rez decursum habitualē. ratiocinās rez p̄cellentiā potentialē. **Primo** mō aspectus p̄ plantis res in seip̄s p̄siderās. vider in eis pondus. numerū z mensurā. **Pondus** quo ad sitū vbi inclinānt. numerū q̄ distinguuntur. z mensurā q̄ limitant. **Ac** p̄ hoc videt̄ eis modū. speciei z ordinē. necnō substantiā.

virtutē et opationē. ex quibus surgere potest
 cur ex vestigio ad intelligendū potentiam.
 sapientiā et bonitatē creatoris immensaz.
 Secundo modo aspectus fidelis considerans hunc
 mundū. attendit originē. decursum et termi
 nū. Ad fide credim⁹ aptata esse secula et bo
 vire. Fide credim⁹ triū legū tpa. scz nature
 scripture et grē sibi succedere. et ordinatissi
 me decurrisse. Fide credimus mundū p si
 nalem iudiciū terminādū fore. In primo potē
 tiam. in secundo providentiā. in tercio iusticiam
 summi pncipiū advertētes. Tercio modo
 aspectus ratiocinat⁹ inuestigās videt quedā
 tū esse. quedā autē tū esse et vivere. quedā
 vero esse vivere et discernere. Et pma qdēz
 esse minorā. scda mediā. tercia meliorā. Vi
 det itēz quedā tū esse corpalia. qdam par
 tim corpalia partim spūalia. ex q̄ advertit
 aliq̄ esse mere spūalia tanq̄ vtriusq̄ meliorā
 et digniorā. Uidet nihilomin⁹ quedā esse
 mutabilia et corruptibilia. vt terrestria. q̄
 dam mutabilia et corruptibilia. vt celestia.
 ex quo advertit quedā esse immutabilia et in
 corruptibilia. vt supcelestia. Ex his ḡ visibi
 lib⁹ surgit ad considerandū dei potentiaz.
 sapiam et bonitatē. vt entē. viventē et intelli
 gentē. mere spūalē et incorruptibile et intrā
 murabile. Hec autē consideratio dilatat fm
 septimo: me pditionē creaturaz. que est divi
 ne potētie. sapientie et bonitatis testimoniu
 septimo: me. Si consideret cunctaz rerū ori
 go. magnitudo. multitudo. pulchritudo. ple
 nitudo. opatio et ordo. Origo nanq̄ reruz
 fm creationē. distinctionē et ornatū q̄ntuz
 ad opa sex dierū diviniā p̄dicat potentiaz.
 cuncta de nihilo pducētē. sapiam. cuncta
 lucide distinguētē. et bonitatē. cuncta lar
 giter adornantē. Magnitudo autē rez fm
 molē longitudinis. latitudinis et pfundita
 tis fm excellentiā virtutis longe lateq̄ et p
 funde se extendens. sicut ptz in diffusionē
 lucis fm efficaciam opatiōis intime. p̄tinue
 et diffuse. sicut ptz in opatiōe ignis. manife
 ste indicat immensitatē potētie. sapie et boni
 tatis trini dei. q̄ in cūctis creaturis p poten
 tiā. p̄sentia et essentiā incircūscriptus existit.
 Pulchritudo vero rerū fm diversitatē ge
 neralem. speciale et individualē. in substan
 tia. in forma seu figura et efficaciam. vltra om
 nē humanā estimationē. manifeste triuz p
 dictarū conditionū in deo. immensitatē insi
 nuat et ostendit. Pulchritudo autē rerū fm ya

rietatē luminū. figurarū et colorū. in corpo
 rib⁹ simplicib⁹. mixtis et etiā cōplexionatis.
 sicut in corpib⁹ celestib⁹ et mineralib⁹. sicut
 lapidib⁹ et metallis. plantis et animalib⁹. tria
 p̄dicra evident p̄clamat. Plenitudo autēz
 rerū fm q̄ materia est plena formis. fm ra
 tiones semiales. forma est plena virtute. fm
 actiūā potētiā. virt⁹ est plena effectib⁹ fm
 efficiētiā. idipm manifeste declarat. Ope
 ratio multiplex. fm q̄ est natural. fm q̄ est
 artificialis. fm q̄ est moralis. sua multipli
 cissima varietate ostendit immensitatē illi⁹ vir
 tutis. artis et bonitatis. que qdē est oib⁹ cau
 sa essendi. rō intelligēdi. et ordo vivēdi. Or
 do autē fm rōnē duratiōis. situatiōis et in
 fluentie. scz p̄ p̄us et posteri⁹. supius et inferi
 us. nobili⁹ et ignobili⁹. in libro creature insi
 nuat manifeste p̄mi pncipiū p̄mitatē. subli
 mitatē et dignitatē quātū ad infinitatē po
 tentie. Ordo vero divinarū legū. p̄ceptoz et
 iudiciorū. in libro scripture immensitatē sa
 pientie. Ordo autē divinoz sacramentoz
 beneficiorū et retributionū in corpore ecclesie
 immensitatē bonitatis. ita q̄ ipse ordo nos i
 primū et summū potētissimū et sapientissimū
 et optimū evidētissime manuducit. Qui igitur
 tant⁹ rez creaturū splendorib⁹ nō illustra
 tur cec⁹ ē q̄ tant⁹ clamorib⁹ nō evigilat sur
 dus est. q̄ et oib⁹ his effectib⁹ deum non
 laudat mur⁹ est. q̄ et tantis indicis p̄muz
 pncipiū nō advertit stulti⁹ est. Aperi ḡ ocu
 los. aures spūales admoue. labia tua sol
 ue. et cor tuū appone. vt in oib⁹ creaturis de
 um tuū videas. audias. laudes. diligas et
 colas. magnifices et honores. ne forte tra
 te vniuersus orbis terraz surgat. Ad ob
 hoc pugnabit orbis terrarū cōtra insensa
 tos. et ecōtra sensatis erit materia glie. qui
 fm p̄phetā possūt dicere. Delectasti me do
 mine in factura tua. et in opib⁹ manū tua
 rū exultabo. q̄ magnificata sunt opera tua
 dñe. omnia in sapia fecisti. impleta est terra
 possessione tua.

De speculatione dei in vestigijs suis i
 sensibili mōdo. Cap. II. et gradus scdus.

Quo quoniam cir
 ca speculū sensibiliū nō solum
 contingit contemplari deū p ipa
 tanq̄ p vestigia. verū etiā in ipis inquantū
 est in eis p essentiā. potētiā et p̄sentiaz. Et
 hoc considerare est alt⁹ q̄ p̄cedens. ideo hu
 II

Itinerarius mentis in Deum

huiusmodi consideratio secundum tenet locum. tanquam secundus contemplationis gradus. quo debemus manuduci ad contemplandum deum in cunctis creaturis quae ad mentem nostram intrant per corporales sensus. Notandum igitur quod iste mundus sensibilis (qui dicitur macrocosmus) intrat ad animam nostram. quae dicitur microcosmus. id est minor mundus per portas quinque sensuum. scilicet per ipsorum sensibilia apprehensionem. oblectationem et dijudicationem. Quod patet sic. Nam in eo quaedam sunt generantia. quaedam generata. quaedam regentia haec et illa. Generantia sunt corpora simplicia. scilicet corpora celestia. et quattuor elementa. Nam ex elementis per virtutem lucis reconcilians contrarietatem elementorum in mixtis. habent generari et produci quaecumque generant et producant per operationem virtutis naturalis. Generata vero sunt corpora ex elementis composita. sicut mineralia. vegetabilia. sensibilia. et corpora humana. Regentia haec et illa. sunt substantiae spirituales. siue omnino iuncte. ut sunt anime brutales. siue coniuncte separabiliter. ut sunt anime rationales. siue omnino separate. ut sunt spiritus celestes. quos philosophi intelligunt. nos angelos appellamus. Quibus secundum philosophos competere mouere corpora celestia. ac per hoc eis attribuitur administratio universi. suscipiendo a prima causa scilicet deo virtutem influentiam. quam refundunt secundum opus gubernationis. quod respicit rerum sustentiam naturalem. Secundum autem theologos attribuit eisdem regimen universi secundum imperium summi dei. quantum ad opera reparationis. secundum quae dicuntur administratorum spirituum. missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Homo igitur qui dicitur minor mundus habet quinque sensus quasi quinque portas. per quas intrat cognitio omnium quae sunt in mundo sensibilis in animam ipsius. Nam per visum intrant corpora sublimia et luminosa. et cetera colorata. per tactum vero corpora solida et terrestria. per tres vero sensus intermedios intrant intermedia. ut per gustum aqua. per auditum aerea. per odoratum vaporabilia. quae aliquid habent de natura humida. aliquid de aerea. aliquid de ignea seu calida. sicut patet in fumo ex aromaticis resolutis. Intrant igitur per has portas tam corpora simplicia quam etiam composita ex his mixta. Quia vero sensu percipimus non solum haec sensibilia particularia. quae sunt lux. sonus. odor. sapor. et quattuor primarie qualitates quas apprehendit tactus. verum etiam sensibilia communia.

quae sunt numerus. magnitudo. figura. quietus et motus. et omne quod movetur ab alio movetur. et quaedam seipsum movent et quiescunt. ut sunt animalia. dum per hos quinque sensus motus corporum apprehendimus. manuducimur ad cognitionem motorum spiritualium. tanquam per effectum in cognitionem causarum. Intrat igitur quantum ad tria rerum genera in animam humanam per apprehensionem totius mundi iste sensibilis. Haec autem sensibilia exteriora sunt. quae primo ingrediuntur ad animam per portas quinque sensuum. Intrant inquam non per substantias suas sed per similitudines suas. primo generantur in medio. et de medio in organo exteriori. et de organo exteriori in interiori. et de hoc potentiam apprehensivam. Et sic generatio speciei in medio. et de medio in organo. et conversio potentiae apprehensivae super illam. facit apprehensionem omnium eorum quae extrinsece apprehenduntur. Ad hanc apprehensionem si sit convenienter sequitur oblectatio. Delectatur autem sensus in obiecto per similitudinem abstractam percepto. vel ratione speciositatis. sicut in visu. vel ratione suavitatis. sicut in odoratu et auditu. vel ratione salubritatis. sicut in gustu et tactu appropriate loquendo. Omnis autem delectatio est ratio proportionalitatis. Sed quoniam species tenet rationem forme. virtutis et operationis. secundum quod habet respectum ad principium a quo manat. ad medium ad quod transit. ad terminum in quem agit. ideo proportionalitas aut attenditur similitudine secundum quod tenet rationem speciei seu forme. et sic dicitur speciositas. quod pulchritudo nihil aliud est quam equalitas numerosa seu quaedam partium situs cum coloris suavitatem. Aut attenditur proportionalitas in quantum tenet rationem potentie seu virtutis. et sic dicitur suavitas. cum virtus agens non improporcionally excedit recipientem. quod sensus tristatur in extremis. et in medijs delectatur. Aut attenditur proportionalitas in quantum tenet rationem efficacie et impressionis. quae tunc est proportionalis quam agens impendendo replet indigentem patientis. et hoc est salutare et nutrire ipsum. quod maxime apparet in gustu et tactu. Et sic apparet quod per oblectationem delectabilia exteriora. secundum triplicem rationem delectandi. per similitudinem intrant in animam. Post hanc apprehensionem et delectationem fit dijudicatio. quia non solum dijudicatur verum hoc sit album vel nigrum. quod hoc solum pertinet ad sensum exteriorum. non solum verum sit salubre vel nocivum. quia hoc

Appl. p. 2. d. 1. c. 1.

prinet ad sensum interiorē. verūetiam qua
 diiudicat et ratio reddit q̄re hoc delectat.
 Et in hoc actu inquiri de rōne delectatio
 nis. q̄ in sensu p̄cipit ab obiecto. Hoc ē au
 tem cū querit ratio pulchri. suauiis et salu
 bris. et inuenit. quia hec est p̄portio equali
 tatis. Ratio autē equalitatis est eadē in ma
 gnis et paruis. nec extendit d̄mensionibus.
 nec succedit seu trāsit cum trāseuntibz. nec
 moribz alterat. Abstrahit igit a loco. tpe et
 motu. ac p̄ hoc est incōmutabil. incircūscri
 ptibilis. intermiabilis et omnino spirital.
 Diiudicatio igit est actio. q̄ specie sensibile
 sensibiler p̄ sensus acceptā. introire facit.
 depurādo et abstrahendo in potentia intel
 lectua. Et sic tot⁹ iste mūdus introire ha
 bet in aiām humanā p̄ portas d̄nqz sensu
 um. s̄m tres opatiōes p̄dictas. Hec autem
 omnia sunt vestigia. in quibz speculari pos
 sumus deū nostrū. Nā cū species apprehē
 sa sit similitudo in medio genita. et deinde ipi
 organo imp̄ssa. et per illā imp̄ssione in suoz
 principiū. scz in obiectū cognoscenduz de
 ducit. manifeste insinuat q̄ illa lux eterna
 generat ex se similitudinē seu splendorē co
 equalē. substantialē et coeternalē. Et q̄ il
 le q̄ est imago et similitudo inuisibilis dei. et
 splendor gl̄e. et figura substātie eius. q̄ vbi
 q̄ est p̄mā sui generationē. sicut obiectuz
 in toto medio suā generat similitudinez. p̄
 grām vnionis vnif. sicut species corporali
 organo. indiuiduo rōnalis nature. vt p̄ illā
 vnionē nos reduceret ad p̄fem. sic ad fon
 tale principiū et obiectū. Si ḡ omnia cogno
 scibilia habet sui specie generare. manifeste
 p̄damant q̄ in illis tanqz in speculis vide
 ri potest eterna generatio vbi imaginis et fi
 lii. a deo patre eternalit emanātis. Scdm
 hunc modū species delectans vt speciosa.
 suauiis et salubris insinuat. q̄ in illa p̄ma spe
 cie ē p̄ma speciositas. suauias et salubritas
 in q̄ est summa p̄portionalitas et equalitas
 ad generantē. in q̄ est virt⁹. non p̄ phantas
 ma sed p̄ veritatez apprehensiois illabens.
 in qua est imp̄ssio saluans et sufficiens. et om
 nē apphēndētis indigentia expellens. Si
 ergo delectatio est vnictio p̄uenientis cū
 p̄ueniente. et sol⁹ dei similitudo tenet rati
 onē summe speciosi. suauiis et salubris. et vni
 tur s̄m v̄itate et s̄m intimitatē et s̄m plenitu
 dinē replentē omnē capacitatez. manifeste
 videri potest q̄ in solo deo est fontalis et ve

ra delectatio. et q̄ ad ipam ex om̄ibz delecta
 tionibz manuducimur requirendā. Excel
 lentiori autē modo et imediationi diiudica
 tio ducit nos in eternā veritatē. terci⁹ spe
 culandaz. Si em̄ diiudicatio habet fieri p̄
 rationē abstrahentē a loco tpe et mutabili
 tate. ac p̄ hoc a d̄mensione. successiōe et trās
 mutatione. p̄ rationē immutabilē et incircū
 scriptibilē. et interminabilē. nihil autem est
 omnino imutabile. incircūscriptibile. et inter
 minabile. nisi qd̄ est eternū. om̄e autē quod
 est eternū est de⁹ vel in deo. Si ergo om̄ia
 quecūqz cert⁹ diiudicam⁹. p̄ h̄mōi rationē
 diiudicam⁹. patet q̄ ipse est ratio omniū re
 rū. et regula infallibilis. et lux veritatis. in q̄
 cuncta relucēt infallibilē. indelibiliter. in
 dubitanter. irrefragabilē. indijudicabilē.
 incōmutabiliter. incoartabiliter. intermi
 nabiliter. indiuisibiliter et intellectualiter.
 et ideo leges ille p̄ quas iudicam⁹ certitudi
 naliter de om̄ibz sensibilibz in nostrā consi
 derationē venientibz. cū sint infallibiles et
 indubitabiles intellectui apprehendentis.
 sint indelibiles a memoria recolent⁹ tanqz
 semp̄ p̄sentes. sint irrefragabiles et indijū
 dicabiles intellectui iudicant⁹. quia (vt di
 cit Augustin⁹) nullus de eis iudicat. sed p̄
 illas. necesse est eas esse incōmutabiles et in
 corruptibiles tanqz necessarias. incoarta
 biles tanqz incircūscriptas. intermiabiles
 tanqz eternas. ac p̄ h̄ indiuisibiles tanqz in
 tellectuales et incorporeas. non factas sed
 increatas. eternalit existentes in arte eter
 na. a qua et p̄ quā et s̄m quā formant⁹ specio
 sa om̄ia vel formosa. et ideo nec certitudina
 liter iudicari possunt. nisi p̄ illā q̄ nō tm̄ fu
 it forma cūcta p̄ducens. verūetiā cūcta cō
 seruans et distinguens tanqz ens in om̄ibz
 formā tenens. et regula dirigēs. et p̄ quā di
 iudicat mens n̄ra cūcta que p̄ sensus itrat
 in ipaz. Hec autē speculatio dilatat s̄m cō
 siderationē septem differentiarū numero
 rū. quibz quasi septez gradibz cōscendit in
 deum. s̄m q̄ ostēdit Aug⁹. in libro de vera
 religione. et in sexto musice. vbi assignat dif
 ferentias numeroz gradatim cōscendētū
 ab his sensibilibz vsqz ad opificē omniū. vt
 in om̄ibz videat deus. Dicit em̄ numeros
 esse in corpibus. et maxime in sonis et voci
 bus. et hos vocat sonantes. Numeros ab
 his abstractos. et in sensibz n̄ris receptos.
 et hos vocat occursores. Numeros ab aia

Itinerarius mentis in deum

precedentes in corp^o. sicut p^o in gesticulationib^o z saltationib^o. z hos vocat p^ogressores. **N**umeros in delectationib^o sensuū ex conuersione intentionis sup^o specie receptam. et hos vocat sensuales. **N**umeros in memoria retentos. z hos vocat memoriales. **N**umeros etiā p^o quos de his omib^o iudicam^o. z hos vocat iudiciales. q^o vt dictū est necessario sunt supra mentē tanq^o infallibiles z indijudicabiles. **A**b his autē imprimūtur mentib^o nostris numeri artificiales. quos tamē inter illos grad^o nō enumerat **Augustinus**. q^o cōnexi sunt iudicialib^o. et ab his manāt numeri p^ogressores. et quib^o creant^o numerose forme artificiatorū. vt a summis p^o media ordinat^o fiat descēsus ad infima. **A**d hos etiā gradatim ascēdamus a numeris sonantib^o. mediantib^o occursozib^o. sensualib^o z memorabilib^o. **C**ū ergo omnia sint pulchra z quodāmodo delectabilia. z pulchritudo z delectatio nō sint absq^o p^oportione. z p^oportio primo sit in numeris. necesse ē omnia esse numerosa. ac p^o hoc numerus est p^ocipuū in animo cōditoris exemplar. et in rebus p^ocipuū vestigiū ducens in sapientia. **Q**uod cū sit omib^o euidentissimūz deo p^opinquissimū. p^opinquissime quasi p^o septē differentias ducit in deū. z facit euz cognosci in cūctis corporalib^o z sensibilib^o. dūq^o numerosa apprehendim^o. in numerosis p^oportionib^o delectamur. z p^o numerosarū p^oportionū leges irrefragabiliter iudicam^o. **E**x his duob^o gradib^o primis. quib^o manu ducimur ad speculandū deū in vestigijs. quasi ad modū duarū alarum descendendum circa pedes colligere possum^o. q^o omnes creature istius sensibil^o mundi. animū cōtemplantis z sapientis ducūt in deū eternū. pro eo q^o illi^o primi p^oncipiū potentissimi. sapientissimi z optimi. illius eterne originis. lucis z plenitudinis. illi^o in quā artis efficientis. exemplātis z ordinantis. sunt vmbre. resonantie z picture. sunt vestigia. simulacra et spectacula. nobis ad cōtendū deum p^oposita. z signa diuinit^o data. **Q**ue in quā sunt sicut exemplaria vel pot^o exempla. p^oposita mentib^o adhuc rudib^o z sensibilib^o. vt p^o sensibilia que vidēt transferant^o ad intelligibilia que nō vident. tanq^o p^o signa ad signata. **S**ignificant autē huiusmodi creature huius mūdi sensibilis inuisibilia dei partim. q^o deus est omnis creature origo. exemplar

z finis. et omnis effectus est signū cause z exemplatū exemplar^o. z via finis ad que dicitur. partim ex p^opria representatōne. partim ex p^ophetica p^ofiguratiōe. partim ex angelica operatione. partim ex sup^oaddita institutiōe. **O**mnis etiā creatura et natura est illi^o eterne sapientie quedā effigies z similitudo. s^o specialiter illa q^o in libro scripture p^o spiritū p^ophetie assumpta est. ad spiritualiū p^ofigurationē. **S**peciali^o autē ille creatur. in quorum effigie de^o angelico ministerio voluit apparere. **S**pecialissime vero ea. quam voluit ad signandū instituire. que tenet nō solum rationē signi s^o nomen cōmune. rez etiā sacramenti. **E**x quib^o omib^o colligitur q^o inuisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta cōspiciunt^o. ita q^o nō volunt ista aduertere. et deū in his omnib^o cognoscere. benedicere et amare inexcusabiles sint. dū nolunt trāfferri de tenebris in admirabile lumē dei. **D**eō autē grātiis p^o iesum christū dominū nostrū. qui nos de tenebris trāstulit in admirabile lumen suum. dū per hec lumina exteri^o data. ad speculū mentis nostre. in q^o relucet diuinit^o sponimur ad reintrandū.

De speculatiōe dei p^o suā imaginē naturalib^o potentijs insignitā.

Lapicū III. z gradus tercius.

Quoniam autem duo gradus p^odicti. ducēdo nos in deū p^o vestigia sua (p^o que i cūctis creaturis relucet) manu duxerit nos vsq^o ad hoc. vt ad nos reintra rem^o in mentem scz nostraz. in q^o diuina relucet imago. **N**unc est q^o iā terciō loco ad nosmeritios intrātes. et q^o si atrii forinsec^o relinquēt. in sanct^o scz anteriori parte tabernaculo nari debem^o p^o speculū videre deū. vbi ad modū candelabri relucet lux veritat^o in facie nostre ment^o. in qua scz respundet imago beatissime trinitat^o. **I**ntra igit^o ad retri de qm̄ mens tua amat feruētissime semet ipaz. nec se posset amare nisi se nosceret. nec se nosceret nisi sui meminisset. quia nihil a primis p^o intelligentiā quod nō sit p^osent^o pud nostrā memoriā. **E**t ex hoc aduertis animā tuā triplicē habere potentia. nō oculo carnis. sed oculo ratiois. **C**onsidera igit^o barū triū potentiarū operationes z habitudines. et videre poteris deū p^o te tanq^o p^oter

imaginē. qđ est videre p speculū z i enigma
 te. Operatio autē memorie est retētiō z re
 p̄sentatiō. nō solū p̄sentīū z corpaliū z tem
 poraliū. verū etiā succedentiū. simplicium
 z sempiternaliū. Retinet nāq; memoria p̄re
 rita p recordationē. p̄sentia p susceptiōnez.
 futura p p̄visionē. Retinet etiā simplicia si
 cut p̄ncipia quantitātū cōtinuaz z discre
 tariū. vt punctū. instans. z vnitatē. sine qđ
 impossibile est meminisse aut cogitare ea q̄
 p̄ncipiānt p̄ bec. Retinet nihilomin⁹ sci
 entiarū p̄ncipia z dignitates. vt sempitē
 nalia z sempiternaliter. qz nunq; pōt sic ob
 lisci corū dūmodo ratiōe vtaf. qn ea au
 dita approber. z eis assentiat. nō tanq; d no
 uo p̄cipiat. sed tāq; sibi innata z familiaria
 recognoscat. Sicut ptz. si pponatur alicui
 de quolibet affirmatio vel negatio. v̄. om̄e
 totū est maius sua parte. vel q̄cunq; alia di
 gnitas. cui nō est r̄adicere. admittit rati
 onē. Ex p̄ma igit retentiōe actuali om̄ tē
 poraliū. p̄teritorū. scz p̄sentīū z futuroz. ha
 bet effigē eternitatis. cui⁹ p̄sens indiuisibi
 le ad om̄ia tpa se extendit. Ex sc̄da apparet
 q̄ ipa nō solum habet ab exteriori formari
 p phantasmata. verū etiā a supiori suscipiē
 do z in se habēdo simplices formas. que nō
 possunt introire p portas sensuū z sensibī
 liū phantasias. Tercia habet. q̄ ipa ha
 bet lucē incōmutabilē sibi p̄sentē. in q̄ me
 minit inuariabiliū veritatū. Et sic p opera
 tiones memorie apparet q̄ ipa ania est ima
 go dei z similitudo. adeo sibi p̄sens z eum ha
 bens p̄sentē q̄ cū actu capit. z p potentiaz
 capax eius est. z particeps esse pōt. Ope
 ratio autē virtutis intellectiue est in p̄cepti
 one intellect⁹ terminozū. p̄positiōnū et illa
 tionū. Caput autē intellectus terminozū si
 gnificata. cū cōprehendit qđ est vnūquod
 q; p diffinitionē. Sed diffinitio habet fie
 ri p supiora. et illa p supiora diffiniri habēt
 v̄. quo veniat ad supna z generalissima. q̄
 bus ignoratis nō possunt intelligi diffini
 tiue inferiora. Nisi igit cognoscat quid est
 ens p se. nō p̄t plene sciri diffinitio alicuius
 special' substātie. Nec ens p se cognosci pōt.
 nisi cognoscat cū suis conditiōib. que sūt
 vnum. verū. bonū. Ens autē cū possit cogi
 tari vt diminutū. z vt cōpletū. vt impfectuz
 et vt p̄fectū. vt ens in potētia. z vt ens in a
 ctu. vt ens fm quid. z vt ens simpliciter. vt
 ens in parte. z vt ens totalit. vt ens transi

ens. z vt ens manens. vt ens p aliud. et vt
 ens p se. vt ens p̄mixtū nō entī. z vt ens pu
 rum. vt ens dependēs. z vt ens absolutuz.
 vt ens posteri⁹. z vt ens p̄us. vt ens muta
 bile. z vt ens imutabile. vt ens simplex. z vt
 ens cōpositū. cū p̄uatōes z defect⁹ nulla
 tenus possint cognosci nisi p p̄positiōes. nō
 venit intellect⁹ noster vt plene resolues in
 intellectū alicui⁹ entīū creatorū. nisi iunet ab
 intellectu entis purissimi. actualissimi. cō
 pletissimi z absoluti. qđ est simplicit' z eter
 nū ens. in q̄ sunt ratōes omniū in sua puri
 tate. Quō autē sciret intellect⁹ hoc esse ens
 defectiū z incōpletū. si nullaz haberet co
 gnitiōe entis absq; om̄i defectu. Et sic de
 alijs p̄ditiōib p̄libatis. Intellectū autē p̄po
 sitionū. tunc intellect⁹ n̄ dicit veraciter cō
 p̄bendere. cū certitudinalit' scit illas ve
 ras esse. z hoc scire ē scire. qm̄ nō potest fal
 li in illa cōprehensiōe. Scit em̄ q̄ veritas
 illa nō pōt aliter se habere. Scit igit veri
 tatem illā esse incōmutabilē. Sed cū ipsa
 mens n̄a sit cōmutabilis. illaz sic incōmu
 tabilit' relucētē nō potest videre. nisi per
 aliq̄m aliā lucē oīno incōmutabilit' radiātē.
 quā impossibile est esse creaturā mutabilē.
 Scit igit in illa luce q̄ illuminat oēm hōiem
 venientē in hunc m̄dm. q̄ est lux vera z ver
 bum in p̄ncipio apud deū. Intellectū autē
 illationis tūc veraciter p̄cipit n̄ intellect⁹.
 quādo videt q̄ cōclusio necessario sequit' ex
 p̄missis. quod nō solū videt in terminis ne
 cessarijs. verū etiā in cōtingentijs. vt si ho
 mo currit hō mouet. Hanc autē necessari
 am habitudinē p̄cipit nō solū in rebz enti
 bus. verū etiā in nō entib. Sicut em̄ i ho
 mine existēte sequit'. si homo currit. homo
 mouet. sic etiā nō existente. Huiusmōi igit
 illatiōis necessitas non venit ab existētia
 rei in materia. qz est p̄tingēs. nec ab existen
 tia rei in ania. qz tunc esset fictio si nō esset i
 re. Venit igit ab exemplaritate i arte eter
 na. fm quā res habēt aptitudinē z habitū
 dinē ad inuicē ad illi⁹ eterne artis rēp̄sentā
 tiōē. Om̄is igit vt dicit Augustin⁹ in lib.
 de vera religione. vere ratiocinant' lumen
 accendit ab illa veritate. z ad ipam nitit' p
 uenire. Ex q̄ manifeste apparet. q̄ cōiunct⁹
 sit intellectus noster ipi eterne veritati. dū
 nisi p illā docentē nihil verū potest certitu
 dinaliter cape. Videre igit p te potes veri
 tatem. que te docet. si te p̄cupiscēre z phan

Capitulum III. gradus quartus.

Eo quoniam non solum per nos transeundo. veretiam in nobis contingit contemplari primum principium. et hoc maius est quam procedens. ideo hic modus considerandi quatuor obtinet contemplationis gradum. **Primum** autem videtur ostensum sit quod deus ita propinquus sit mentibus nostris. quod tanta paucorum est in seipis primum principium speculari. **Sed** ratio est in promptu quod mens humana sollicitudinibus distracta. non intrat ad se per memoriam. phantasmatis obnubilata. non redit ad se per intelligentiam. concupiscentiis illecta. nequaquam reuertitur ad seipsum per desiderium suauitatis interne et leticie spiritualis. **Ideo** totaliter in his sensibilibus iacens. non potest ad se tanquam ad dei imaginem reintrare. **Et** quoniam ubi quis ceciderit. necesse habet ibidem recumbere. nisi apponat quis ad adiutorem ut resurgat. non potuit anima nostra perfecte ab his sensibilibus releuari ad continentiam sui. et eterne veritatis in seipsum. nisi veritas assumpta forma humana in christo. fieret sibi scala reparans priorem scalam. que fracta fuerat in adam. **Unde** quantumcumque sit illuminatus quod lumine nature et scientie acquirite. non potest intrare in se. ut in seipso delectetur in domino. nisi mediante christo. qui dicit. **Ego** sum ostium. per me si quis introierit saluabitur. et ingredietur et egredietur. et pasca inueniet. **Ad** hoc autem ostium non appropinquamus nisi in ipso credamus. speremus et amemus. **Necessesse** est igitur si reintrare volumus ad fructum veritatis. tanquam ad paradisum qui ingrediamur per fidem. spem et charitatem mediatoris dei et hominis iesu christi. qui est tanquam lignum vite in medio paradisi. **Super**uestienda est igitur imago mentis nostre tribus virtutibus theologice quibus anima purificatur. illuminatur et perficitur. et sic imago reformatur. reficitur. et conformis superne hierusalem efficitur. et pars ecclesie militantis que est proles secundum apostolum hierusalem celestem. **Aut** enim. **Illa** que sursum est hierusalem libera est que est mater nostra. **Anima** igitur credens. sperans et amans iesum christum. qui est verbum patris incarnatum. increatum et inspiratum. scilicet via. veritas et vita. dum per fidem credit in christum. tanquam in verbum increatum. quod est verbum et splendor patris. recuperat spirituale auditum et visum. auditum ad suscipiendum christi sermones. visum ad considerandum ipsius lucis splendores. **Dum** autem

spespirat ad suscipiendum verbum inspiratum. per desiderium et affectum recuperat spirituale olfactum. **Dum** charitate complectitur verbum incarnatum. ut suscipiens ab ipso delectationem. et ut transiens in illud per extaticum amorem. recuperat gustum et tactum. **Quibus** sensibus recuperatis. dum sponsus suum videt et audit. odoratur et gustat et amplectitur. decantare potest tanquam sponsa canticum canticorum. quod factum fuit ad exercitium contemplationis secundum hunc quartum gradum. que nemo capit nisi qui accipit. quod magis est in experientia affectuali quam in consideratione rationali. **In** hoc namque gradu recuperatur sensibus interioribus. ad videndum summe pulchritudinem. ad audiendum summe armoniacum. ad odorandum summe odoriferum ad degustandum summe suauem. ad apprehendendum summe delectabile. disponitur anima ad metales excessus. scilicet per deuotionem. admirationem. exultationem. secundum illas tres exclamaciones que fiunt in canticis canticorum. **Quar** prima fit per superabundantiam deuotionis. per quam fit anima sicut virgula fumi ex aromatis mirre et thuris. **Secunda** per excellentiam admirationis. per quam fit anima sicut aurore. luna et sol. secundum processum illuminationum suspendentium animam ad ammirandum sponsum consideratum. **Tercia** per superabundantiam exultationis. per quam fit anima suavissime delectationis delictis affluens. in nixa totaliter super dilectum suum. **Quibus** adeptis efficit spiritus noster hierarchicus ad ascendendum sursum. secundum conformitatem ad illam hierusalem supernam. in quam nemo intrat nisi prius per gratiam ipsam in cor descendat. sicut vidit iohannes in apocalypsi sua. **Tunc** autem in cor descendit. quoniam per reformationem imaginis. per virtutes theologicas. et per oblationes spiritualium sensuum. et suspensiones excessuum. efficit spiritus noster hierarchicus. scilicet purgatus. illuminatus. et perfectus. **Sic** etiam gradibus noue ordinum insignitur. dum ordinata in eo interius disponitur nunciatio. dictatio. ductio. ordinatio. roboratio. imperatio. susceptio. reuelatio. unio que gradatim correspondet noue ordinibus angelorum. ita quod trium primo dictorum gradus respiciunt in mente humana naturam. tres sequentes industriam. et tres postremi gratiam. **Quibus** habitis anima intrando in seipsum. intrat in supernam hierusalem. ubi ordines angelorum considerans. videt in eis deum. qui habitans in eis. omnes eorum operatur operationes. **Unde**

Itinerarius mentis in deum

dicit **Berū.** ad eugenium. **Q**uod deus in seraphim amat ut charitas. in cherubim nouit ut veritas. in thronis sedet ut equitas. in dominacionibus dominatur ut maiestas. in principibus regit ut principium. in potestatibus tuetur ut salus. in virtutibus operatur ut virtus. in archangelis reuelatur ut lux. in angelis assistit ut pietas. **E**t quibus omnibus videtur deus omnia in omnibus per contemplationem ipsius. in mentibus in quibus habitatur per dona affluentissime charitatis. **A**d hunc autem speculationis gradum. specialiter et precipue amminiculatur consideratio sacre scripture diuinitus immisse. sicut propheta ad precedentem. **S**acra enim scriptura principaliter est de operibus reparacionis. **U**nde et ipsa precipue agit de fide. spe et charitate. per quas virtutes habet anima reformari. et specialissime de charitate. **D**e qua dicit apostolus. quod est finis precepti. secundum quod est de corde puro. conscientia bona. et fide non ficta. **I**psa est plenitudo legis ut dicit idem. **E**t saluator noster asserit totam legem. prophetasque pendere in duobus preceptis eiusdem. scilicet in dilectione dei et proximi. quod duo innuunt in vno sponso ecclesie iesu christo. qui simul est proximus et deus. simul frater et dominus. simul etiam rex et amicus. simul verbum increatum et incarnatum. formator nostrus et reformator. alpha et omega. **Q**ui etiam summus hierarcha est. purgans. illuminans et perficiens sponsam. scilicet totam ecclesiam. et quamlibet animam sanctam. **D**e hoc igitur hierarcha et ecclesiastica hierarchia est tota sacra scriptura. per quam docemur purgari. illuminari. et perfici. et hoc secundum triplicem legem in ea traditam. scilicet nature. scripture et gratie. **U**el potius secundum triplicem partem eius principalem. scilicet legem moysaica purgantem. reuelationem prophetica illustrantem. et eruditionem euangelicam perficientem. **U**el potissimum secundum triplicem eius intelligentiam spirituales. scilicet tropologicam. que purgat ad honestatem vite. allegoricam. que illuminat ad claritatem intelligentie. anagogicam. que perficit per excessus mentales et sapientie preceptiones suauissimas. secundum tres virtutes predictas theologicas. et sensus spirituales reformatos. et excessus tres supra dictos. et actus mentis hierarchicos. quibus ad interiora regreditur mens nostra. ut ibidem speculetur deum in splendoribus sanctorum. et in eisdem tanquam in cubilibus dormiat in pace et requiescat. sponso adiurante quod non excitetur donec de eius voluntate preceat. **E**t his autem duobus gradibus medijs per quos ingredimur ad contemplandum deum intra nos. tanquam in speculum imaginum creaturarum. et hoc quasi ad modum alarum expansarum ad volandum. que tenebatur medium locum. intelligere possumus quod in diuina manu ducimur per ipsius anime rationalis potentias. naturaliter insitas. quantum ad earum operationes. habitudines. et habitus scientias. secundum quod apparet ex tercio gradu. **D**an uducimur etiam per ipsius anime potentias reformatas. et hoc gratuitis virtutibus. sensibus spiritualibus. et mentalibus excessibus. sicut patet ex quarto. **D**an uducimur nihilominus per hierarchicas operationes. scilicet purgacionis. illuminacionis et perfectionis mentium humanarum. per hierarchicas reuelaciones sacrarum scripturarum nobis per angelos datarum. secundum illud apostoli. quod lex data est per angelos in manu mediatoris. **E**t tandem manu ducimur per hierarchias et hierarchicos ordines. quod in mente nostra disponi habent instar superne hierusalem. **Q**uibus omnibus luminibus intellectualibus mens nostra repleta a diuina sapientia tanquam domus dei inhabitat. effecta dei filia. sponsa et amica. effecta christi capitis membrum. soror et coheres. effecta nihilominus spiritus sancti templum. fundamentum per fidem. eleuatum per spem. et deo dedicatum per mentis et corporis sanctitatem. **Q**uod totum facit sincerissima charitas christi. quod diffusum est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. sine quo spiritu scire non possumus secreta dei. **S**icut enim quod sunt homines nemo scire potest nisi spiritus hominis quod est in illo. ita et quod sunt dei nemo scit nisi spiritus dei. **I**n charitate igitur radicemur et fundemur. ut possimus comprehendere cum omnibus sanctis. quod sit longitudo eternitatis. que latitudo liberalitatis. que sublimitas maiestatis. et quod profundum sapientie iudicantis.

Quod de speculatione diuine unitatis per eius nomen primarium quod est esse.

Capitulum V. et gradus quintus.

Quoniam autem contingit contemplari deum. non solum extra nos. et intra nos. verum etiam supra nos. **E**xtra nos per vestigium. intra nos per imaginem. et supra nos per lumen. quod est figuratum supra mentem nostram. quod est lumen veritatis eterne. cum ipsa mens nostra immediate ab ipsa

Itinerarius mentis in deum

pura mentis simplicitate. aliqualiter pfunderis eterne lucis illustratione. Sed habes unde subleueris in admiratione. Nam ipse esse est primus et nouissimus. est eternus et presentissimus. est simplicissimus et maximus. est actualissimus et immutabilissimus. est perfectissimus et immensum. est summe vnus et tamen omnimodus. Si hec pura mente miraris. maiore luce pfunderis. dum ulterius vides. quia ideo est nouissimus. quia primus. Quia enim est primus. omnia operatur propter seipsum. et ideo necesse est quod sit finis vltimus. initium et summario. alpha et omega. Ideo est presentissimus. quia eternus. Quia enim eternus non finit ab alio. nec deficit a se ipso. nec decurrit ab vno in aliud. ergo nec habet preteritum. nec futurum. sed esse presentis tantum. Ideo maximus. quia simplicissimus. Quia enim simplicissimus in essentia. ideo maximus in virtute. quia virtus quanto plus est vnica. tanto plus est infinita. Ideo immutabilissimus et actualissimus. Quia enim actualissimus est. ideo est actus purus. Et quod tale est. nihil noui acquirat. nihil habitum perdit. ac per hoc non potest mutari. Ideo immensum. quia perfectissimus. Quia enim perfectissimus. ideo nihil potest cogitari ultra ipsum melius. nobilius. nec dignius. ac per hoc nihil maius. et omne tale est immensum. Ideo omnimodus quia summe vnus. Quia enim summe vnus. id est omnis multitudinis vniuersale principium. Ac per hoc ipse est vniuersalis omnium causa efficiens. exemplans et terminans. sicut causa essendi. ratio intelligendi et ordo viuendi. Est igitur omnimodus non sicut omnium essentia. sed sic cunctarum essentiarum superexcellens et vniuersalissima et sufficientissima causa. Cuius virtus quia summe vnica in essentia. id est summe infinitissima et multiplicissima in efficacia. Rursus reuertentes dicam. quia igitur esse purissimum et absolutum. quod est simpliciter esse. est primum et nouissimum. ideo est omnium origo et finis consummans. Quia eternus et presentissimus. ideo omnes durationes ambit et intrat. quasi simul existens eorum centrum et circumferentia. Quia simplicissimus et maximus. id est totum intra omnia. et totum extra omnia. ac per hoc est sphaera intelligibilis. cuius centrum est vbius et circumferentia nusquam. Quia actualissimus et immutabilissimus. id est stabile manens moueri dat vniuersa. Quia perfectissimus et immensum. id est intra omnia. non inclusum. extra omnia non exclusum. supra omnia non elatum. infra omnia non prostratum. Quia vero est summe vnus et

omnimodus. ideo est omnia in omnibus. Quis omnia sint multa. et ipse non sit nisi vnus. et hoc quia simplicissimam vnitatem. et serenissimam veritatem. sincerissimam bonitatem. est in eo omnis virtuositas. omnis exemplaritas. et omnis comunicabilitas. ac per hoc ex ipso. et per ipsum et in ipso sunt omnia. Et hoc quia omnipotens. omnisciens. et omnimode bonus. quod perfecte videre est esse beatum. sicut dictum est Moyse. Ego ostendam tibi omne bonum.

De specularione beatissime trinitatis in eius nomine quod est bonum.

Capitulum VI. et gradus sextus.

Dist considerati-
onem essentialium eleuandus est oculus intelligentie ad cognitionem beatissime trinitatis. ut alter cherub intra alterum staret. Sicut autem visio essentialium ipse esse est principium radicale. et nomen per quod cetera innotescunt. sic exemplariorum emanationum ipse bonum est principalissimum fundamentum. Vide igitur et attende. quia optimum quod simpliciter est. quo nihil melius cogitari potest. et hoc tale sic est. quod non potest cogitari non esse. quia omnino melius est esse quam non esse. sic enim quod non potest recte cogitari. quando cogitur trinum et vnus. Nam bonum dicitur diffusiuum sui. Summum igitur bonum summe diffusiuum est sui. Summa autem diffusio non potest esse nisi sit actualis et intrinseca. substantialis et hypostatica. naturalis et voluntaria. liberalis et necessaria. indeficiens et perfecta. Nam igitur in summo bono eternaliter esset productio actualis et consubstantialis et hypostatica eque nobilis. sicut est productio per modum generationis et spirationis. ita quod sit eternalis principium eternaliter coprius principis. ita quod esset dilectus et condilectus. generatus scilicet spiratus. hoc est pater et filius et spiritus sanctus. nequaquam esset summum bonum. quia non summe se diffunderet. Nam diffusio ex tempore in creatura. non est nisi centralis vel punctalis respectu immensitatis bonitatis eterne. Unde et non potest alia qua diffusio cogitari maior illa. ea videlicet in qua diffundens comunicat alteri totam substantiam et naturam. Non igitur summum bonum esset si re vel intellectu illa carere posset. Si igitur pores mentis oculo cogneri puritatem bonitatis. que est actus purus principium charitatis diligens amore gratuito et de-

bito. et ex utroque p̄mixto. q̄ est diffusio plenif-
 sima p̄ modū nature et volūtatis. q̄ est diffu-
 sio p̄ modū verbi in q̄ om̄ia dicunt. et per
 modū doni in quo cetera dona donantur.
 potes videre p̄ summā boni cōmunicabili-
 tatē necesse eē trinitatē p̄ris et filij et sp̄s sancti.
 In quibz necesse est p̄pter summā boni-
 tatē esse summā cōmunicabilitatē. et ex sum-
 ma cōmunicabilitate summā p̄ substantia-
 litatē. et ex summa p̄ substantia litate summa
 p̄ figuratē. et ex his summā coequalitatē
 ac p̄ hoc summā coeternitatē. atq; ex om̄i-
 bus p̄dictis summā cointimitatē. qua vn̄
 est in altero necessario p̄ summā circūin-
 sionē. et vnus operat̄ cū alio p̄ om̄imodā in-
 diuisionē substantiē et virtutis et operationis
 ipsius beatissime trinitatis. Sed cū hec cō-
 templaris. vide ne te existimes cōprehēde-
 re in cōprehensibile. habes em̄ adhuc ī his
 sex conditionibz cōsiderare. quod vehemen-
 ter in stupore admiratiōis inducit oculos
 mentis nostre. Nā ibi est summa cōmuni-
 cabilitas cū p̄sonarū p̄prietate. summa con-
 substantia litas cū hypostasum pluralitate.
 summa cōfiguratas cū discreta p̄sonali-
 tate. summa coequalitas cū ordine. summa
 coeternitas cum emanatiōe. summa coin-
 timitas cū emissionē. Quis ad tantorū mi-
 rabiliū aspectū nō cōsurgat in ammiratio-
 nē. Sed hec om̄ia certissime intelligimus
 esse ī beatissima trinitate. si leuam⁹ oculos
 ad supercellentissimā bonitatē. Si em̄ ibi
 est summa cōmunicatio et vera diffusio. ve-
 ra est ibi origo et vera distinctio. Et q̄a to-
 tum cōmunicat. nō pars. idem ipm̄ datur
 quod habet. et totū. Igitur emanans et p̄-
 ducens. et distinguunt̄ p̄prietatibz. et sunt
 essentialiter vnū. Quia igitur distinguunt̄
 p̄prietatibz. ideo habēt p̄sonarū p̄prietates.
 et hypostasum pluralitatē. et originis ema-
 nationē. et ordinē nō posterioritatis sed o-
 riginis. et emissionē nō localis mutatiōis.
 sed gratuite inspiratiōis. p̄ rationē auctori-
 tatis p̄ducens. quā habet mitēs respectu
 missi. Quia vero sunt vnū substantia litē. ideo
 oportet q̄ sit vnitas in essentia. et forma et
 dignitate. et eternitate et existētia et incircū-
 scriptibilitate. Dū ergo hec p̄ se singillatim
 consideras. habes vnde veritatē p̄temple-
 ris. Dum hec adinuicē confers. habes vnde
 in admiratiōe altissimaz suspendaris.
 Et ideo vt mens tua p̄ admiratiōe in ad-

mirabilem ascēdat cōtemplationē. hec si-
 mul sunt cōsiderāda. Nam et cherubin hoc
 designat. que se mutuo aspiciēbāt. Nec hoc
 vacat a mysterio q̄ respiciēbāt se ipsis vul-
 tibus in p̄piciatoriū. vt verificet̄ illud quod
 dicit domin⁹ in Johāne. Nec est vita eter-
 na vt cognoscant te solū verū deū. et quē mi-
 sisti iesum christū. Nā admirari debemus
 nō solū conditiones dei essentialēs et p̄sona-
 les in se. verū etiā per cōparationē ad sup-
 mirabilem vnionē dei et hominis in vnica
 te p̄sonē christi. Si enim cherub es essen-
 tialia dei p̄templando. et miraris q̄a simul
 est diuinū esse primū et nouissimū. eternū
 et p̄sentissimū. simplicissimū et maximū seu
 incircūscriptū totum vbiq; et nusq; cōpre-
 hensum. actualissimū et nunq; motū. per-
 fectissimū et nihil habens superfluū nec di-
 minutū. et tamē immēsum et sine terminō in-
 finitū. summe vnū et tamē om̄imodū. vt om-
 nia in se habēs. vt om̄is virt⁹. vt om̄is veri-
 tas. vt om̄e bonū. Respice ad p̄piciatoriū
 et mirare q̄ in ip̄o principiū primū iunctū
 est cū postremo deus cum homīe sexto die
 formato. eternum iunctū est cū homīe tem-
 porali in plenitudine temporū de virgine
 nato. simplicissimū cum summo cōposito.
 actualissimū cū summe passo et mortuo. p̄-
 fectissimū et immēsum cū modico. summe
 vnū et om̄imodū cū indiuiduo cōposito.
 et a ceteris distincto. homīe scz iesu christo.
 Si autē alter cherub es p̄sonarū p̄prietate
 cōtemplando. et miraris cōmunicabilitatē
 esse cū p̄prietate. et consubstantialitatē cum
 pluralitate. configurabilitatē cū personali-
 tate. coequalitatē cum ordine. eternitatem
 cū p̄ductione. cointimitatē cū emissionē.
 q̄ filij missus est a patre. et sp̄s sanctus ab
 utroq; q̄ tamē semp est cū eis. et nunq; rece-
 dit ab eis. Respice in p̄piciatoriū et mirare
 quia in christo stat p̄sonalis vnio cū trinitate
 substantiarū et naturarū dualitate. stat
 om̄imoda p̄sensio cū pluralitate volunta-
 rum. stat deus hominis cōp̄dicatio cū plura-
 litate p̄prietatū. stat coadoratio cū plurali-
 tate nobilitatū. stat coequalitatio super om̄ia
 cū pluralitate dignitatū. stat condomina-
 tio cū pluralitate potestātū In hac autem
 p̄sideratiōe est p̄fectio illuminatiōis mētis.
 dum q̄si in sexta die videt hominē factum
 ad imaginē dei. Si em̄ imago est similitudo
 expressiua. dū mens nostra contemplat̄ in

quomodo hec fiant. interroga gratiam. non do-
ctrinam. desiderium. non intellectum. gemitum ozo
nis. non studium lectionis. sponsus. non magister.
deum. non bove. n. caliginem. non claritatem. non lu-
cem. sed ignem totaliter inflammantem. et in deum ex-
cessivis unionibus. et ardentissimis affectio-
nibus transferentem. Qui quidem ignis deus est.
et huiusmodi est in hieronymo. et christus homo
hunc accendit in fervore sue ardentissime pas-
sionis. quez solus ille vere percipit. qui dicit.
Suspendium elegit anima mea. et mortem ossa
mea. Quam mortem quod dicitur videre potest deus.
quia idubitanter verum est. Non videbit me homo.
et vivet. **Horiamur** et ingrediamur in ca-
lignem. imponamus silentium sollicitudinibus
speculationibus et fantasmatibus. transeamus cum
christo crucifixo ex hoc mundo ad patrem. ut
ostenso nobis patre dicamus cum philippo sufficiat
nobis. Audiamus cum paulo. Sufficit tibi
gratia mea. Exultemus cum david dicentes. De-
fecit caro mea et cor meum. deus cordis mei.
et pars mea deus eternum. **Benedictus** dominus
in eternum. et dicat omnis populus. fiat fiat.

Finit Itinerarium mentis in
deum sancti Bonaventuræ.

Incipit prologus in parvum bonum sancti Bo-
naventuræ. quod alias incendium amoris dicitur
vel regimen scientie. vel fons vite.

Ergo vigilans vero
animam meam tanquam frigiditate te-
nebrarum calefcere conor. quam in
devotione desertam scio incendi. et ingenti ni-
mirum desiderio super terrigenas elevari. Non
enim in ocio advenit mihi affluencia amoris
eterni. neque dum corporaliter fueram nimis aggra-
vatus. et fatigatus per itinere ardore ipsum spe-
cialiter potui sentire. aut etiam imoderate occu-
patus solacium vel curam ultime dispositioni
dedi. imo me in talibus refrigerare depre-
bendi donec iterum postpositis omnibus quibus ex-
terius possem detineri. solummodo salutaris
aspectibus assistere et tenderem. in internis quoque o-
doribus imorare. **Istum** ergo librum offero intu-
endum non per his. non mundi sapientibus. non ma-
gnis theologis. infinitis questionibus implicatis.
sed rudibus indoctis. magis deum diligere quam
multa scire conantibus. **Non** enim disputatio sed
agendum sciet ars amandi. **Arbitror** autem ea que

hic continentur ab istis questionariis. et in omni sci-
entia sumis. sed in amore christi inferioribus
non posse intelligi. unde nec eis scribere de-
crevi. nisi postpositis et oblitis cunctis que ad
mundum pertinent solis perditionis inardescant de-
sideriis mancipati. **Primo** quidem ut omnem ter-
renam dignitatem fugiant. omnem ostentationem
scie et vanam gloriam odiant. ac demum paupertati
altissime se conformantes. oratio et meditatio.
divine dilectioni iugiter assistant. **Sic** nimi-
rum apparebit eis interius igniculus quod ex vir-
tutis increate. et componens cor eorum ad capi-
endum calorem que cuncta caligo consumet. eleva-
bit eos in ardore amabiliter amenissimum. ut
temporalia transcendat et thronum teneat in termi-
no tranquillitatis. **Quo** enim scientiores sunt
eo aptiores sunt vel eorum ad amandum si ve-
re spernerent seipsos et ab alijs sperni gaude-
rent. **Proinde** quod hic universos exorto ad
amorem. amorisque superfluidum ac supernatura-
lem affectum. utrumque ostendere conabor. istius
libri titulus incendium amoris dicitur.

Hec descripsi
eam tibi tripliciter **Prover-**
biorum. **xxii.** Cum omnis scientia de-
beat gerere trinitatem in signe.
præcipue illa scientia que in sacra scri-
ptura docetur. debet in se representare vestigium
trinitatis. **Propter** hoc sapiens eam tibi triplici-
ter descripsisse dicit. propter triplicem ipsius intel-
lectum spirituale. morale scilicet allegoricum et ana-
gogicum. **Hic** autem triplex intellectus rursus tri-
plici actu hierarchico. scilicet purgationi. illumi-
nationi et perfectioni. **Purgatio** autem ad pacem
ducit. **Illuminatio** ad veritatem. **Perfectio**
ad charitatem. **Quibus** perfecte adeptis. anima bea-
tificatur. et in hoc quod circa hec versatur. suscipit
meriti incrementum. **In** horum igitur trium cogni-
tione dependet scientia totius theologie. et meri-
tum vite eterne. **Sciendum** igitur quod triplex est
modus exercendi se circa hanc triplicem vi-
am. scilicet.

Legendo Lectio est diffusior.

Meditando Meditatio est brevior.

Orando Oratio est compendiosior.

Lectio enim huiusmodi triplicem viam totam continet sa-
cræ scripturam. imo fere omnem sanam doctrinam
sicut omnis est. s. in tractatu de reductione om-
nium artium ad theologiam. **Quidam** autem liber
habet sic. **Sciendum** igitur quod triplex est modus
exercendi se circa hanc triplicem viam. scilicet